

קטו

אגרות

אורח חיים

משה

סימן פד

טעמי האיסור לדבר במייקראפאן בשבת ויריט

י"ד מנ"א תשכ"ט.

מע"כ ידידי מהר"ר יצחק סידעלסקי שליט"א.

בדבר לדבר בשבת ע"י מייקראפאן פשוט שאסור וכבר פרסמו אגודת הרבנים שהיא אסור, ואף שאיכא אינשי שלא ידעו להם הטעמים מחוייבים לשמוע להוראת חכמים, ואותן שהקלו לא עשו כהונן אף אם הם רבנים ואף אם אומרים שהן גדולים בתורה.

ואבאר בקיצור את הטעמים שהם שנים שיש בהם חשש איסור מדאורייתא ושנים שהם איסורים דאיים מדרבנן, (א) דיש לידע שקול הנשמע מהמייקראפאן איננו קול האדם עצמו אלא כשמדבר נעשה רושם של הכרותו שם ומה שנשמע הוא קול התברה, והוא חשש איסור דאורייתא כמה שבדבר נעשה רושם באיזה מקום בהמייקראפאן, ואף שאין זה כתיבה שאינם אותיות יש עכ"פ איזה חשש מלאכה מאחר שנתחדש איזה דבר שצ"ו נשמע קול רם ומרחוק אולי מכת בפטיש ואולי בונה, וצריך לעיין בברור איוו מלאכה, עכ"פ טעם זה הוא לחוש לאיסור דאורייתא, אף שלא ברור האיסור.

(ב) שלפו מדת הקול נגדול הוצאת כח העלעקטרי, ונמצא שבדבורו הוא מגדיל ומקטין את העלעקטרי, ורואין זה בחוש כשמחברין עזר מכונה בחשמל המדדית הדבור בהמייקראפאן למי שרוצה להשוות את קולו, שלכן אף כשלא מחברין מכונה כזו יודעין אנחנו שמשתמש בדבורו בהעלעקטרי יותר ממה שהמייקראפאן בחבורו משתמש בעצמו בלא דבורו, וכשמדבר בקול רם משתמש בעוד יותר, והשתמשות בכחות העלעקטרי יש חשש איסור דאורייתא אף כלא הבערה ויש לעיין בזה טובא למעשה.

(ג) כיון שבחול הדרך לחבר המייקראפאן להעלעקטרי רק בשעה שצריכין לדבר ולא קודם, לכן אף אם לא היה טווח איסור בעצם הדבור אסור זה מדרבנן, מהא סאסרו ליתן חסין לתוך ריחים של מים בע"ש אלא כדי שיטחנו בשבת כדאיכא בשבת דף י"ח, ומפורש בב"י ס"ס ס"ח ד"ה כתב האגור שמתעם זה היה לן למיסר להכין ולפרוק זוג המקשקש לשעות עכ"ר, ע"י משקלות, (שהם הוויגערס הגדולים שהיו בדורות הקודמים ובילדותנו השתמשו עזר בהרבה בתים בוויגערס כאלו), אבל כיון שאף בימי החול רגילים לתקנו על יום שלם מזהר גם בע"ש שאין לגזור שמא יאמרו שעתה בשבת העריך אותו כיון שבכל יום מניין מיום שעבר, הרי מפורש שאם אין עושין כן בחול אסור, ולכן כיון דבימי החול מחברין את המייקראפאן רק כשצריך לדבר, אסור לחבורו בע"ש על כל השבת

שוחטן בחטה וכדומה ולא החזר שם חשד בגמ' אלא רש"י כתב שיחדשוהו שכבסן בדי קמ"ו ע"ב לטעם על המ"ע אבל לא שהחשד הוא האיסור, הוא נמי רק מדרבנן אבל היכא שאמר בגמ' מפני החשד הוא מדאורייתא מאיסור ההיתם נקיים מישראל ומהא דפאה ולכן א"צ גדר אחר להאיסור דזה עצמו הוא האיסור ולפ"ו אין שייך תירוצך. ולכן הנכון לפרש כדבארתי שהשנים היו בכל הדרך וחרי לא חשדי.

ובאורך בהלמודים דר"א בדי קל"א הוא נכון, וצריך להוסיף קצת דוח דאי שהקלו לקולא ולחומרא לחומרא אוליגן הוא בכל הלמודים אף שבגמ' נאמר בחיקש אבל כן הוא בג"ש וכן יהיה בשני ג"ש שאיננו מופנים שהו לקולא וחד לחומרא אבל באם מה מצינו הוא לחומרא וג"ש שמופנה מצד אחד הוא לקולא אף ששוין לענין שבשניהם משיבין כשיש להשיב מ"מ הג"ש עדיפא שאף לקולא אוליגן בתרה ואולי זהו כוונתך. ובאורך בחלוק התומ' מביבד וכן לתרין הגימגום דברש"י הוא נכון.

הנני אביד אהנך בלוי"ג ומצפה לראות גדולות ממך,

משה פיינשטיין

סימן פג

שימוש במד-קול בשבת, ותקיעת שופר במייקראפאן

בע"ה

ע"כ שפטים ג' אלול תשי"ג

מע"כ ידידי הרה"ג מהר"ר ניסן וואקסמאן שליט"א. והנה בדבר המכונה סאונדמיטטער המודד הקול שאינה דבוקה לעלעקטריע אלא ע"י באטעריס של עצמה תקרתי אודותה אצל חתני הרפ"ד שענדלער אשר ידע אותה ואמר כי אינה מנכחת ומשנית הקול ואין הם חשש אש וכדומה משאר מלאכות ולכן איננו רואים כזה איסור להשתמש בה, אם אינה עלולה להתקלקל וקלה לתקן שאז יש חשש שמא יתקן.

ובדבר לתקוע שופר אצל מייקראפאן איננו רואים בזה היתר והטעמים שאסרנו מייקראפאן בשבת הוא גם ביום טוב ולכן אין לתקוע לפני המייקראפאן ואם יש חולים שרוצים לשמוע שופר צריך לתקוע לפניו במקום ששוכבים. ואקוה כשהתנו הנכבד ג"י יאמר למנהלי המושב וקנים שאסור ישמעו לקולו ולא יכפוהו לתקוע במייקראפאן.

ידידו,

משה פיינשטיין

כדי שידברו בו בשבת דהרי אפ"ר לומר שהיום קודם הדרשא וקודם התפלה חבורו להעלעקטרי. ומטעם זה אסור להעמיד בע"ש רעדיא וטעלעוויזן כדי לראות ולשמוע בשבת.

(ד) דאיכא בזה גם איסור כלי שיר יאסרו מטעם שמה יתקן, דאף את המייקראפאן יכולין כמעט רוב בני"א לתקן כשמתקלקל בתוך הדבור וזה אירע הרבה פעמים, ואיסור זה הוא ג"כ איסור ברור מדרבנן, ואין מועיל מה שיסגרו באופן שלא יוכלו לתקן דמה שנאסר מדרבנן אסרו בכל אופן אף כשעשו עצה שלא יתקנו.

ולכן ברור שהמייקראפאן אסור להשתמש בו בשבת ויר"ט ואין להקל אף לצורך גדול ולכן אסור למע"כ לקבל משרה כזו שיצטרך לדבר ע"י מייקראפאן בשבת ויר"ט.

ידידו,

משה פיינשטיין

שולחן ערוך אורח חיים של"ח

(א) השמעת קול בכלי שיר, אסור, אבל להקיש על הדלת וכיוצא בזה, כשאינו דרך שיר, מתר. הגה: וכן אם לא עבד מעשה, שרי. ולכן אלו שקורין לחבריהם ומצפצפים בפיהם כמו צפור, מתר לעשותו בשבת (הגהות א"ל פ"ט). ואסור להכות בשבת על הדלת בטבעת הקבוע בדלת, אף על פי שאינו מכוון לשיר, מכל מקום הואיל והכלי מיחד לכך, אסור. ולכן אסור לשמש להכות על הדלת לקרא לבית הכנסת על ידי הכלי המיוחד לכך, אלא מכה בידו על הדלת (אגור ובית יוסף בשם פסקי תוספות דערובי'ו).

שולחן ערוך אורח חיים רנ"ב

(ה) ומתיר לפתח מים לגנה והם נמשכים והולכים בכל השבת; ולהניח קילור (סס של רפואה שנותניו על העין) עבה על העין אף על פי שאסור להניחו בשבת; ולתת מגמר תחת הפלים והם מתגמרים מאליהם כל השבת ואפלו מגמר מנח בכלי, דאין אדם מצוה על שביתת פלים; ולתת שעורים בגיגית לשרותו; וטוענין בקורת בית הבד והגת מבעוד יום על זיתים וענבים, והשמן והיין היוצא מהם מתר ועין לקמן סימן ש"כ סעיף ב'; וכן בסר ומלילות שרסקן מבעוד יום מתרים המשקים היוצאים מהם; ומתיר לתת חטים לתוך רחים של מים, סמוך לחשכה. הגה: ולא חישינו להשמעת קול, שיאמרו רחים של פלוני טוחנות בשבת. ויש אוסרים ברחים ובכל מקום שיש לחוש להשמעת קול (טור ותוספות והרא"ש פ"ג דשבת, וסמ"ג וסה"ת והגה"מ ופ"ז ותשובת מהרי"ו סימן ק"ל ואגור) והכי נהוג לכתחלה, מיהו במקום פסידא יש להקל כמו שנתבאר לעיל סוף סימן רמ"ד. ומתיר להעמיד כלי משקלת שקורין זייגער מערב שבת, אף על פי שמשמיע קול להודיע השעות בשבת, כי הכל יודעים שדרך להעמידו מאתמול (טור אגור), ועין לקמן סימן של"ח.

R' Osher Weiss – Minchat Asher (Corona)

וגם מה שכתבו דאף לדעת המחמירים שאסור להדליק חשמל ביו"ט אין זה אלא במי שמדליק, משא"כ בנידון דידן שהחשמל כבר דלוק מערב יו"ט, טעות הוא בידם, דבאמת בכל דיבור שמדבר האדם הוא גורם לשינויים בזרימת החשמל, וכבר ביארתי בשו"ת מנחת אשר (שם סימן ל' – ל"א וח"ב סימן ל"ד) שיש בזה חשש מלאכה דאורייתא. ומטעם זה נמנעים כל יראי ה' מלהשתמש במגבירי קול בשבת או לדבר בטלפון בשבת, וכן הדבר בנידון דידן.

ומלבד החששות שיש בזה מעיקר הדין, ברור כשמש בצהריים, שאם נתיר דבר זה, תהיה בכך פירצה גדולה ולא נוכל להסביר אח"כ, מה יום מיומיים, דהלא בכל שנה ושנה ובכל יום ויום ובכל מקום ומקום יש זקנים בודדים וחולים המרותקים לביתם, ויאמרו כבר התירו פרושים את הדבר.

החכם עיניו בראשו, והחכם רואה את הנולד, ובכל הנוגע לשימוש בשבת במכשירי חשמל, אלקטרוניקה וטכנולוגיה מודרנית, כל פירצה תתרחב ועלול למוטט את חומת הדת. חכמים הזהרו בדבריכם.

ומי שמשאיר את הטלפון שלו פתוח מערב יו"ט ועורך את הסדר צביתו בקול צאופן שאחרים (כגון בעלי תשובה שאף פעם לא ראו סדר) יוכלו לשמוע ולערוך סדר כמותו, אולי יש מקום להקל בשעת הדחק גדול, כי (כמש"כ הגרמ"פ באגר"מ) זה לא כ"כ ברור איזה איסור יש לדבר בטלפון שהיא כבר פתוחה [ראה בתשו' מנחת שלמה ח"א סי' ט', ובס' בקעבי האלף סי' ט' אות י']. אכן להשאיר האינטרנט פתוח כדי שאחרים יוכלו לראותו, זה כבר בעיני של מלאכת כתיבה, דכשאתה עומד בפני המראה ודמותו נראית במראה אין כאן כתיבה כלל אלא ריפולקסיין בעלמא, אבל כשאתה עומד בפני האינטרנט במקום אחד, ותמונתו ניכרת במקום אחר זהו כבר כתיבה, שהרי הרמב"ם כתב שהלך לורה חייב משום כותב. ואע"פ שכאן אינו של קיימא, עכ"פ מדרבנן י"ל שיהיה אסור. אך מסתמא אפשר לעשות (ומסתמא כבר יש) וידיאו איך לערוך את הסדר בפרטות, והיות שיש עוד שני שבועות עד פסח, אפשר לכל בעלי התשובה לחזור על הוידאו כמה פעמים עד שילמדו איך לערוך סדר. אלא"כ המדובר הוא עבור קומא הגר לדדו שממש לא יוכל לערוך סדר בלי ההקשבה לטלפון.

TALMUD Brachot 21b

וכן אמר רב אדא בר אבהה: מנין שאין היחיד אומר "קדושה" – שנאמר: {ויקרא כ"ב:ל"ב} "ונקדשתי בתוך בני ישראל", כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה.

SHULCHAN ARUCH OH 55

(יג) צריך שיהיו כל העשרה במקום אחד ושליח צבור עמהם, והעומד בתוך הפתח מן האגף ולחוץ, דהינו כשסוגר הדלת במקום [שפה] פנימית של עבי הדלת, ולחוץ כלחוץ. (יד) מי שעומד אחורי בית הכנסת וביניהם חלון, אפלו גבוה כמה קומות, אפלו אינו רחב ארבעה, ומראה להם פניו משם, מצטרף עמהם לעשרה. {הגה: גגין ועליות אינן בכלל בית, והעומד עליהם אינו מצטרף (ר"י נ"ג ח"ז).} (טו) אם מקצתן בפנים ומקצתן בחוץ, ושליח צבור תוך הפתח, הוא מצרפן.

R' Ovadiah Yosef – Resp. Yehaveh Daat 3:54

ובאמת שלפי דברי מומחים הבקיאים בטכניקה של החשמל, הקול הנשמע למאזינים דרך הטלפון או הרם - קול, אינו קולו של המדבר עצמו, אלא הוא קול אחר הבא על ידי זרם חשמלי באמצעות ממברנא, ואם כן ממילא אי אפשר לצאת ידי חובת שמיעת קול שופר או מקרא מגילה דרך הטלפון או הרם - קול ... וכן הבאתי מכבר בספרי שו"ת יביע אומר חלק א' (חלק אורח חיים סימן י"ט אות י"ח), בשם ידידי הגאון רבי שלמה זלמן אוירבך שליט"א, שפסק שבאמת אין יוצאים ידי חובת מקרא מגילה דרך הרם - קול, מהטעם האמור, שהקול הנשמע דרך הרם - קול אינו קול האדם המדבר, אלא קול הנקלט על ידי זרם חשמלי באמצעות ממברנא, וממילא אין כאן שמיעת מקרא מגילה מאדם בר חיובא ע"ש. וכן הובאו דברינו בזה להלכה בשו"ת מנחת יצחק חלק שלישי (סוף סימן ל"ט), דברים בשם אומרם ע"ש.

Massechet Soferim Chap 14

ברות ובשיר השירים, באיכה ובמגילת אסתר, צריך לומר על מקרא מגילה.

Massechet Soferim Chap 18

יש שקורין ספר קינות בערב, ויש מאחרין עד הבוקר, לאחר קריאת תורה. שלאחר קריאת תורה עומד החזן וראשו מתפלש באפר, ובגדיו מפולשין, וקורא בבכיה וביללה. אם יודע לתרגמו - מוטב. ואם לאו, נותנו למי שיודע לתרגם בטוב, ומתרגם, לפי שיבינו בו שאר העם והנשים ותינוקות, שנשים חייבות לשמוע קריאת ספר כאנשים.